

JURISPRUDENȚĂ COMENTATĂ ȘI PROBLEME DE PRACTICĂ JUDICIARĂ

CZU: 341.231.14-053.2:343.541

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.2\(73\).07](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.2(73).07)

PRACTICA CtEDO ÎN CAZURILE INFRAȚIUNILOR PRIVIND VIAȚA SEXUALĂ

Doina-Cezara GALAN,
*consultant în cadrul Aparatului
CSP, doctorandă USPEE
„Constantin Stere”, formator INJ*
<https://orcid.org/0009-0009-8610-353X>

SUMAR

Acest articol examinează protecția minorilor împotriva abuzurilor sexuale din perspectiva jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO), cu un accent deosebit asupra problematicei consimțământului victimelor minore.

Un aspect fundamental al studiului este examinarea reacțiilor psihologice ale victimelor minore în fața agresiunilor sexuale. În concluzie, protecția minorilor împotriva abuzurilor sexuale rămâne o prioritate majoră în jurisprudența CtEDO, care a consolidat o practică clară privind obligația statelor de a proteja victimele vulnerabile. Consimțământul minorilor trebuie analizat cu prudență, luând în considerare mecanismele lor de apărare psihologică și impactul traumei asupra capacității de a raporta și înțelege abuzul. Prin urmare, sistemele judiciare naționale trebuie să adopte practici sensibile la nevoile victimelor minore, asigurându-le o justiție echitabilă și acces la servicii de suport adecvate.

Cuvinte-cheie: protecția minorilor, CtEDO, consimțământ, tipar psihologic.

Introducere

La elaborarea prezentului articol au fost folosite următoarele metode: metoda logică (rațională), metoda sistemică, metoda istorică, metoda comparativă, metoda empirică, metoda filosofică (dialectică) etc.

Protecția minorilor împotriva exploatarei și abuzurilor sexuale constituie o prioritate în cadrul dreptului internațional, iar numeroase instrumente internaționale impun măsuri legislative și procedurale pentru a preveni și combate aceste infracțiuni. La nivel european, diverse convenții și directive

ECtHR JURISPRUDENCE IN SEXUAL OFFENSE CASES

SUMMARY

This article examines the protection of minors against sexual abuse from the perspective of the case law of the European Court of Human Rights (ECHR), with a particular focus on the issue of consent in minor victims.

A fundamental aspect of the study is the examination of the psychological reactions of minor victims to sexual assaults. In conclusion, the protection of minors against sexual abuse remains a major priority in ECHR jurisprudence, which has established a clear practice regarding states' obligations to safeguard vulnerable victims. The consent of minors must be assessed with care, taking into account their psychological defense mechanisms and the impact of trauma on their ability to report and comprehend the abuse. Therefore, national judicial systems must adopt victim-sensitive practices, ensuring fair justice and access to appropriate support services.

Key-words: protection of minors, ECtHR, consent, psychological pattern.

stabilesc standarde clare pentru protecția victimelor minore, impunând statelor membre obligații semnificative de adoptare a unor politici și practici care să protejeze copiii de abuzuri și exploatare sexuală. În această lucrare vom analiza cadrul juridic internațional relevant în materie, concentrându-ne pe convențiile și directivele Consiliului Europei și ale Organizației Națiunilor Unite (ONU) care definesc obligațiile statelor în acest domeniu și protejează drepturile copiilor victime ale violenței și abuzului sexual.

Expunerea conținutului de bază

Convenția de la Lanzarote [1, art.18] reprezintă un instrument important în combaterea abuzurilor sexuale asupra minorilor. Aceasta obligă statele semnatare să adopte măsuri legislative și de altă natură pentru a preveni toate formele de exploatare și abuz sexual.

Astfel, art. 18 „Abuzuri sexuale” din această convenție prevede: „1. Fiecare parte va lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura de incriminarea următoarelor fapte comise cu intenție: a) activități sexuale cu un copil care, potrivit prevederilor în vigoare ale dreptului național, nu a împlinit vârsta legală pentru viața sexuală; b) activități sexuale cu un copil, dacă: - se folosesc constrângerea, forța ori amenințările; sau - se abuzează de o poziție recunoscută ca fiind de încredere, de autoritate sau de influență asupra copilului, inclusiv în cadrul familiei; sau - se abuzează de o situație de vulnerabilitate deosebită a copilului, mai ales din cauza unui handicap psihic sau fizic ori datorită unei situații de dependență. 2. În scopul aplicării paragrafului 1, fiecare parte va decide vârsta până la care este interzisă desfășurarea de activități sexuale cu un copil. 3. Prevederile paragrafului 1 lit. a) nu se aplică activităților sexuale consimțite între minori”.

Convenția de la Istanbul [2, art. 36, art. 49] include măsuri specifice pentru protejarea victimelor de violență sexuală, inclusiv a copiilor victime ale violenței.

Potrivit articolului 36 - Violența sexuală, inclusiv violul: „1. Părțile vor lua măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru a se asigura că sunt incriminate următoarele comportamente intenționate: a) angajarea într-o penetrație vaginală, anală sau orală de natură sexuală neconsimțită a corpului unei alte persoane cu orice parte corporală sau obiect; b) angajarea în alte acte neconsimțite de natură sexuală cu o persoană; c) determinarea unei alte persoane să se angajeze în acte neconsimțite de natură sexuală cu un terț. 2. Consimțământul trebuie dat voluntar, ca rezultat al liberului arbitru al persoanei, evaluat în contextul circumstanțelor înconjurătoare [...]”.

În acest context, cităm „articolul 49 - Obligații generale: „1. Părțile vor lua măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru a asigura faptul că investigațiile și procedurile judiciare în legătură cu toate formele de violență acoperite de sfera de aplicare a prezentei Convenții sunt desfășurate fără întârzieri nejustificate, luând în considerare drepturile victimei pe parcursul tuturor etapelor procedurilor penale. 2. Părțile vor lua măsurile legislative sau alte măsuri necesare, în conformitate cu principiile fundamentale ale drepturilor omului și având în vedere înțelegerea dimensiunii de gen a violenței, pentru a asigura investigarea eficace și urmărirea judiciară a infracțiunilor stabilite în conformitate cu prezenta Convenție”.

Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului European, adoptată pe 13 decembrie 2011 [4, art. 20] reglementează protecția împotriva abuzului sexual asupra copiilor, exploatării sexuale și pornografiei infantile. Directiva prevede măsuri clare pentru prevenirea aces-

tor infracțiuni și pentru protecția victimelor, iar interesul superior al copilului trebuie să fie prioritar în toate măsurile adoptate. Articolul 20 alin. (3) lit. c) reglementează procedura de audiere a copilului victimă, stabilind că aceasta trebuie să fie realizată de specialiști care au fost pregătiți în acest scop. Aceste măsuri sunt esențiale pentru a asigura o procedură corectă și pentru a proteja drepturile copilului, în special în contextul în care victimele minore pot fi influențate de diverși factori externi, inclusiv de relațiile de autoritate.

Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului, adoptată în 1989 [3, art.19, art. 34], constituie un instrument internațional esențial pentru protejarea drepturilor copiilor, inclusiv în domeniul protecției împotriva exploatării și abuzurilor sexuale.

Articolul 19 indică că: „1. Statele-părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului ori reprezentanților legali sau a oricărei persoane căreia i-a fost încredințat. 2. Aceste măsuri de protecție vor cuprinde, după caz, proceduri eficiente pentru stabilirea de programe sociale care să asigure sprijinul necesar copilului și celor cărora le-a fost încredințat, precum și pentru instituirea altor forme de prevenire și pentru identificarea, denunțarea, acționarea în instanță, anchetarea, tratarea și urmărirea cazurilor de rele tratamente aplicate copilului, descrise mai sus, și, dacă este necesar, a procedurilor de implicare judiciară”.

La fel, articolul 34 vizează: „Statele părți se angajează să protejeze copilul contra oricărei forme de exploatare sexuală și de violență sexuală. În acest scop, statele vor lua, în special, toate măsurile corespunzătoare pe plan național, bilateral și multilateral, pentru a împiedica: a) incitarea sau constrângerea copiilor să se dedea la activități sexuale ilegale; b) exploatarea copiilor în scopul prostituției sau al altor practici sexuale ilegale [...]”.

Cadrul juridic internațional privind protecția copiilor împotriva exploatării și abuzurilor sexuale este bine structurat și include numeroase convenții și directive care stabilesc standarde clare pentru statele membre. Începând cu Convenția Consiliului European pentru protecția copiilor, continuând cu Convenția privind prevenirea violenței împotriva femeilor și până la legislația UE și dispozițiile ONU, toate aceste instrumente subliniază necesitatea protecției integrate a copiilor și a unei abordări bazate pe interesul superior al acestora.

Aceste norme impun obligații clare statelor de a adopta măsuri legislative și procedurale eficiente pentru prevenirea și combaterea abuzurilor sexua-

le, asigurând astfel drepturile și protecția copiilor în fața oricărei forme de exploatare sexuală.

În cauza *M.G.C. contra României* [8, § 7-9, § 65], Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost chemată să analizeze o situație în care o minoră a fost victima unei agresiuni sexuale, iar problema centrală a fost legată de consimțământul victimei și de aplicarea corectă a legislației naționale în ceea ce privește protecția acesteia. În corespundere cu pct. 7-9 din prezenta cauză, „la momentul faptelor, reclamanta avea 11 ani și locuia împreună cu familia într-un sat mic; obișnuia să meargă să se joace cu două fete ale unei familii învecinate acasă la acestea. Fetele, F.C.B. și M.S.B., aveau aproximativ aceeași vârstă ca reclamanta. Familia vecină (familia B.) avea 10 copii și îl găzduia pe J.V., în vârstă de 52 de ani și rudă cu ei, care era șomer și locuia în grajdul gol al familiei. Potrivit declarației făcute ulterior de reclamantă la poliție, în august 2008 și în decembrie 2008, J.V. a luat-o cu forța pe când se juca cu prietenele ei în casa vecinilor, a dus-o într-o încăpere goală din casă sau în hambar și a violat-o, ținând-o imobilizată și ținându-i gura acoperită cu mâna ca să nu poată țipa. Reclamanta a mai declarat la poliție că în perioada august 2008 - februarie 2009 a mai fost violată, în împrejurări similare, de patru dintre băieții vecinilor și de prietenul lor G.I. La 10 martie 2009, mama reclamantei a observat că aceasta nu mai are menstruație și a discutat cu ea. Aceasta i-a spus mamei sale că a fost agresată sexual de J.V. și ceilalți băieți. A mai spus că i-a fost rușine să vorbească despre cele întâmplate și că i-a fost teamă să le spună părinților mai devreme deoarece J.V. a amenințat-o că o bate dacă spune cuiva. În urma agresiunii sexuale, reclamanta a rămas însărcinată și, cu consimțământul părinților, a făcut întrerupere de sarcină”.

În acest caz, victima, o minoră, a fost supusă unei agresiuni sexuale de către un bărbat, iar instanțele române au condamnat agresorul pentru „act sexual cu un minor”. Totuși, Curtea de Apel a considerat că fapta nu întrunea elementele constitutive ale unei infracțiuni de viol, argumentând că consimțământul victimei nu a fost obținut prin constrângere, o concluzie contestată de către reclamantă. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a intervenit în acest caz, observând că instanțele române nu au evaluat suficient vulnerabilitatea victimei și nu au aplicat standardele de protecție prevăzute de legislația europeană privind drepturile copilului și prevenirea abuzurilor sexuale. CtEDO a subliniat că, în cazul minorilor, consimțământul nu poate fi considerat valid în absența unei protecții adecvate, iar lipsa acesteia constituie o încălcare a dreptului victimei la protecție împotriva tratamentelor inumane sau degradante, așa cum este prevăzut în articolul 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În pct. 65 al Hotărârii, Curtea „observă din exemplele de jurisprudență prezentate de părțile

din prezenta cauză că opinia comună în rândul instanțelor române este că, în privința victimei minore, consimțământul la un act sexual se stabilește de la caz la caz. Cu toate acestea, problema se află în practica instanțelor, constând în analizarea existenței consimțământului și dificultățile lor la adoptarea unei abordări adaptate copilului în cadrul examinării faptelor din cauzele de pe rol. Mai precis, majoritatea condamnărilor pentru viol au fost adoptate în cauzele care implică violență. Într-un număr semnificativ de cauze, consimțământul victimei la actele sexuale a fost dedus din fapte care aveau mai mult de a face cu reacțiile specifice copiilor față de traume, cum ar fi faptul că victimele nu și-au informat părinții sau nu au tipat după ajutor. În mai puțin de jumătate din exemple, judecătorii au dispus examinări psihiatrice sau psihologice ale victimelor pentru a verifica existența capacității lor de a-și exprima consimțământul valabil pentru actele sexuale (supra, pct. 33, 35 și 36). În foarte puține dintre cauzele prezentate ca exemple – patru – instanțele au considerat că victimele nu ar fi putut exprima un consimțământ valabil din cauza vârstei lor foarte fragede, cuprinse între 6 și 12 ani. Având în vedere cele de mai sus, nu se poate concluziona că instanțele naționale au creat o practică consacrată și consecventă pentru a face o deosebire clară între cazurile de viol și cele de act sexual cu un minor.

Curtea subliniază că, în foarte multe dintre cazurile studiate, instanțele nu au dispus evaluări psihiatrice sau psihologice pentru a verifica capacitatea victimelor de a exprima un consimțământ valid. În doar câteva dintre cazuri, instanțele au luat în considerare faptul că vârsta fragilă a victimei putea împiedica exprimarea unui consimțământ valid (a se vedea supra, pct. 34). În lumina acestor observații, Curtea nu poate concluziona că instanțele naționale au creat o practică juridică constantă și coerentă pentru a distinge clar între cazurile de viol și cele de act sexual cu un minor”.

Aceasta pune în evidență o problemă semnificativă în aplicarea corectă a legii, în contextul în care instanțele nu au fost suficient de sensibile la particularitățile vârstei și psihologiei victimei, ceea ce a dus la o aplicare defectuoasă a normelor de drept penal. În concluzie, Curtea constată că instanțele nu au tratat corespunzător cazul victimei și nu au adoptat o abordare adecvată pentru a face distincția între viol și alte forme de abuz sexual asupra minorilor.

În acest caz, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea drepturilor reclamantei, în principal din cauza modului în care autoritățile române au gestionat cazul de viol asupra unei minore. Curtea a criticat instanțele pentru că nu au analizat adecvat expertiza psihiatrică, care arăta dificultăți de discernământ ale victimei. În schimb, autoritățile au pus prea multă valoare pe declarațiile inculpaților și martorilor, care aveau un interes

direct în proces, și nu au acordat suficientă atenție circumstanțelor relevante din perspectiva victimei. Instanțele române nu au aplicat o „abordare adaptată copilului”. CtEDO a subliniat că, în cazurile de abuz asupra minorilor, autoritățile trebuie să țină cont de specificitățile vârstei victimei. Comportamentele victimei, precum neinformarea părinților sau lipsa reacției fizice, nu ar trebui interpretate ca semne ale consimțământului. Instanțele nu au solicitat o evaluare psihologică a victimei pentru a înțelege mai bine efectele traumei și pentru a stabili clar reacțiile victimei. Acest lucru a dus la o interpretare greșită a comportamentului victimei. Curtea a evidențiat că nu există o practică unitară în abordarea cazurilor de viol asupra minorilor în România, iar autoritățile nu au cercetat suficient posibilitatea ca minora să fi fost abuzată psihologic sau sub influența unei autorități mai mari.

În concluzie, CtEDO a considerat că statul român a eșuat să apere drepturile victimei minore într-un mod adecvat, nereușind să aplice o procedură de cercetare corectă, sensibilă la vârsta și vulnerabilitatea acesteia. De asemenea, instanțele nu au evaluat toate circumstanțele relevante, ceea ce a dus la o decizie nejustificată. Acest caz subliniază necesitatea unei abordări mai eficiente și adaptate la specificitatea minorilor în cazurile de abuz sexual, pentru a asigura o protecție reală și respectarea drepturilor fundamentale.

Un alt caz din jurisprudența CtEDO este cauza *M.C. contra Bulgariei* [6, § 69-71, § 111-113, § 166]. În acest caz, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a evaluat dacă autoritățile bulgare au respectat obligațiile pozitive de protecție a drepturilor omului, stabilite prin articolele 3 și 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în contextul unui caz de viol.

Reclamanta, o adolescentă de 14 ani, a susținut că a fost violată de doi bărbați, A. și P., de 20 și, respectiv, 21 de ani, în urma unui incident care a avut loc în 1995. În urma unei anchete desfășurate de autoritățile bulgare, P. și A. au negat acuzațiile și au susținut că actele sexuale au fost consimțite. Procurorul districtual a închis dosarul, invocând lipsa dovezilor clare de violență sau amenințare. Reclamanta a depus o plângere la CtEDO, susținând că legislația bulgară, care impune dovedirea unui act de rezistență fizică din partea victimei în cazurile de viol, este inadecvată, iar practica autorităților naționale a fost deficientă. Ea a susținut că ancheta nu a fost completă și eficientă, iar aplicarea legii a lăsat anumite cazuri de viol nesancționate.

Potrivit pct. 69-71, „în iunie 2001, reclamanta a depus o opinie scrisă din partea a doi experți bulgari, Dr. Svetlozar Vasilev, psihiatru, și domnul Valeri Ivanov, psiholog, care fuseseră solicitați de avocatul reclamantei să comenteze cazul.

Experții au afirmat, făcând referire la publicații științifice din mai multe țări, că erau cunos-

cute două tipare de răspuns ale victimelor de viol față de atacatorul lor: rezistență fizică violentă și „groază înghețată” (cunoscută și sub denumirea de „sindromul infantilismului psihologic traumatic”). Aceasta din urmă a fost explicată prin faptul că orice model comportamental bazat pe experiență era inadecvat atunci când victima se confrunta cu inevitabilitatea violului. Ca urmare, victima, terorizată, adesea adopta un model de răspuns pasiv de supunere, caracteristic copilăriei, sau căuta o disociere psihologică de eveniment, ca și cum nu s-ar întâmpla chiar cu ea.

Experții au declarat că toate publicațiile științifice pe care le-au studiat indicau faptul că „tiparul groazei înghețate” predomină. Mai mult, aceștia își efectuaseră propria cercetare în scopul opiniei scrise depuse în acest caz. Aceștia au analizat toate cazurile de tinere femei cu vârste cuprinse între 14 și 20 de ani care contactaseră două programe specializate de tratament pentru victimele violenței din Bulgaria în perioada 1996-2001, declarând că fuseseră victime ale violului. Cazurile care se abăteau prea mult de la cel al reclamantei au fost excluse. În urma analizei, au fost identificate douăzeci și cinci de cazuri, din care în douăzeci și patru victima nu a opus rezistență violentă, dar a reacționat printr-o supunere pasivă”.

Conform pct. 111-112 al prezentei cauze, „reclamanta a considerat că legea internă și practica în cazurile de viol ar trebui să stabilească existența sau absența consimțământului la actul sexual pe baza tuturor factorilor relevanți. În opinia sa, un cadru legal și o practică care cereau dovezi de rezistență fizică din partea victimei și, prin urmare, lăsau nepedepsite anumite acte de viol, erau inadecvate. Reclamanta s-a bazat pe opinia scrisă a unui expert pe care a depus-o (subliniind că majoritatea copiilor sau altor victime tinere ale violului prezentau reacții psihologice pasive de panică (vezi paragrafele 69-71 de mai sus) și, de asemenea, pe evoluțiile din dreptul internațional și comparat referitoare la elementele infracțiunii de viol”.

În susținerea celor declarate în pct. 113 al Hotărârii, „reclamanta a oferit apoi analiza sa asupra legii și practicii din Bulgaria referitoare la viol și abuz sexual. Cercetarea a produs doar două cazuri în care a fost observată o abordare mai sensibilă la context. Într-un caz, un profesor, după ce a încercat să flirteze, a forțat-o pe eleva sa să întrețină relații sexuale cu el în mod repetat pe o perioadă de timp, amenințând-o cu consecințe negative la școală și cu violență. Curtea Supremă a constatat că au existat acte repetate de viol comise prin utilizarea amenințărilor și a recunoscut că victima fusese treptat pusă într-o stare de dependență psihologică. În alt caz, o fată de 14 ani, care suferea de epilepsie și era retardată mintal, a fost violată de un cunoscut al familiei; instanțele au observat că fata a oferit o rezistență slabă (a încercat să se ridice după ce

a fost împinsă la podea de către agresor), dar au concluzionat că acel „nivel de rezistență”, văzut în contextul vârstei și stării de sănătate ale fetei, fusese „suficient pentru a demonstra lipsa ei de dorință de a întreține relații sexuale”.

Reclamanta a prezentat o scrisoare din partea unui psihoterapeut bulgar care lucrează cu victime ale violenței sexuale, susținând că autoritățile de urmărire penală aduc acuzații doar în cazurile în care atacatorul este un străin, există răni grave sau martori. Reclamanta a argumentat că acest lucru sugerează o practică predominantă de a considera violul consimțit atunci când nu există dovezi de rezistență fizică.

Reclamanta a mai susținut că legea bulgară, prin stabilirea vârstei de consimțământ la 14 ani și limitarea urmăririi penale a violului la cazurile de rezistență violentă, nu protejează suficient copiii. În cazul său, a fost subliniat că procurorii au pus prea mult accent pe lipsa violenței fizice, fără a ține cont de vârsta sa de 14 ani și lipsa experienței sexuale, precum și de improbabilitatea ca o fată de această vârstă să consimtă la sex cu doi bărbați pe rând.

În plus, ancheta nu a fost considerată completă și riguros realizată. Problema momentului exact al acțiunilor celor implicați nu a fost investigată, iar contradicțiile din dovezi au fost ignorate. Mărturiile victimei și ale altor martori nu au fost luate în considerare corect, iar anchetatorul a acreditat doar mărturiile suspectilor.

Având în vedere cele de mai sus, Curtea, în pct. 166 din Hotărâre, a conchis „că orice abordare rigidă a urmăririi penale a infracțiunilor sexuale, cum ar fi cerința dovezii rezistenței fizice în toate circumstanțele, riscă să lase anumite tipuri de violuri nepedepsite și, astfel, să pună în pericol protecția efectivă a autonomiei sexuale a individului”.

Curtea a stabilit că statul are obligații pozitive conform articolelor 3 și 8 din Convenție de a proteja victimele violului și de a asigura o anchetă eficientă, chiar și în absența unor dovezi fizice directe. Conform standardelor moderne în dreptul comparat și internațional, CtEDO subliniază că un act sexual fără consimțământul victimei trebuie să fie penalizat, iar statul trebuie să asigure urmărirea eficientă a infracțiunilor de viol, indiferent de absența unei rezistențe fizice evidente din partea victimei. În cazul în care statul nu reușește să protejeze victimele violului, CtEDO consideră că există o încălcare a drepturilor garantate de Convenție. Astfel, CtEDO a observat că autoritățile bulgare s-au concentrat prea mult asupra dovezilor fizice și nu asupra analizei consimțământului victimei, ceea ce a dus la o abordare restrictivă a anchetei.

În aceeași ordine de idei, accentuăm cauza *I.G. contra Moldovei* [7, § 43]. Reclamanta a susținut că a fost victima încălcării articolului 3 și articolului 8 ale Convenției pe motiv că statul nu a efectuat o investigație adecvată pe marginea acuzației sale

de viol când avea 14 ani și 8 luni. Reclamanta s-a plâns și de faptul că nu a avut un recurs efectiv, în conformitate cu articolul 13 al Convenției, în privința încălcărilor de mai sus și că a fost supusă unui tratament discriminatoriu contrar articolului 14 al Convenției, coroborat cu articolele 3 și 8 ale Convenției.

În contextul cazului CtEDO, reclamația se referă la faptul că reclamanta a fost victimizată atât prin abuzul sexual la vârsta de 14 ani, cât și prin procesul judiciar, care nu a fost gestionat corespunzător. Ea a susținut că autoritățile nu au evaluat corect consimțământul ei ca minor și nu au protejat-o conform standardelor legale prevăzute pentru victimele minorilor. De asemenea, reclamanta a afirmat că procesul i-a cauzat o suferință suplimentară din cauza tratamentului inadecvat în instanță, inclusiv umilința, frica și frustrarea resimțite pe parcursul procedurilor, care nu au dus la o condamnare eficientă a făptașului.

În corespundere cu pct. 43 al Hotărârii, „Curtea notează că ordonanța a fost adoptată în lipsa unor importante măsuri de urmărire penală. În special, odată ce sarcina principală în cauză era determinarea faptului dacă raportul sexual a fost consimțit, era imperativă formarea unei opinii în ceea ce privește credibilitatea fiecărei părți. Aceasta s-ar fi putut obține prin audierea persoanelor care îi cunosc pe reclamantă și pe V.R., cum ar fi prietenii, vecinii, profesorii și alții care ar fi putut lămuri chestiunea privind credibilitatea declarațiilor lor. Însă, nicio astfel de măsură nu a fost efectuată anterior emiterii ordonanței din 1 decembrie 2004. Așadar, Curtea notează că două (V.D. și A.S.) din cele trei persoane care s-au aflat împreună cu reclamanta și V.R. imediat înainte și după presupusul act de viol nu au fost audiate. În cele din urmă, Curtea consideră că autoritățile de urmărire penală ar fi putut solicita și opinia unui psiholog specializat”. Prin urmare, Curtea constată că în prezenta cauză a avut loc încălcarea obligației pozitive a Statului pârât în temeiul articolului 3 al Convenției.

În cauza *A.P. contra Republicii Moldova* [5, § 4], Curtea Europeană a Drepturilor Omului a analizat un caz în care autoritățile moldovenești nu au realizat o investigație eficientă în legătură cu acuzațiile de abuz sexual comis asupra unui minor de către un alt minor. În fapt, în 2006, un băiat de 12 ani, C., ar fi abuzat sexual de un alt copil de 5 ani, A.P., în locuința acestuia. Abuzul a fost raportat de mama victimei în 2010, după ce copilul a povestit despre eveniment. În cauza *A.P. contra Republicii Moldova*, CtEDO a fost nevoită să abordeze o situație în care făptuitorul, deși un minor de 12 ani, nu putea fi tras la răspundere penală conform legislației naționale moldovenești din cauza vârstei sale. Această situație ridică o serie de întrebări legale și etice cu privire la responsabilitatea autorităților

statului în protecția victimelor minore și la modul în care dreptul penal trebuie să gestioneze cazurile în care făptuitorul este tot un minor. Curtea a subliniat că, în ciuda faptului că făptuitorul nu putea fi tras la răspundere penală din cauza vârstei sale, statul are obligația de a efectua o investigație eficientă pentru a stabili faptele și a proteja drepturile victimei. CtEDO a apreciat că investigația din acest caz a fost ineficientă și nu a ținut cont de vulnerabilitatea deosebită a victimei, care, în plus, nu a fost asistată de un psiholog sau de un asistent social în timpul audierii sale de către autoritățile competente. De asemenea, Curtea a considerat că autoritățile moldovenești nu au luat în considerare raportul psihologic care indica un abuz sexual, și nu au solicitat o expertiză suplimentară pentru a clarifica circumstanțele evenimentelor.

Cauza *A.P. contra Republicii Moldova* subliniază două aspecte esențiale. În primul rând, chiar și atunci când făptuitorul este un minor care nu răspunde penal conform vârstei sale, statul are obligația de a efectua o investigație efectivă și de a proteja victima, mai ales în cazul unui abuz sexual care poate avea consecințe devastatoare asupra dezvoltării psihologice și emoționale a copilului. În al doilea rând, CtEDO reafirmă importanța protecției procesuale adecvate pentru minori în fața autorităților, inclusiv asigurarea unei audieri care să respecte vulnerabilitatea acestora și să ofere asistență din partea unor specialiști (psihologi, asistenți sociali).

În continuarea analizei cauzei *A.P. contra Republicii Moldova*, merită să reflectăm asupra unui aspect important care se desprinde din acest context: problema consimțământului, atât al victimei, cât și al făptuitorului minor. În mod obișnuit, consimțământul sexual al unui minor este considerat nul și neavenit din punct de vedere juridic, din cauza imposibilității acestuia de a înțelege în mod adecvat natura și consecințele actului sexual. În acest caz, fiind vorba de o victimă de 5 ani, este evident că orice „consimțământ” din partea acesteia nu poate fi valid din punct de vedere juridic, din cauza vârstei fragede și a imposibilității de a înțelege pe deplin semnificația unui act sexual.

Însă întrebarea devine mai complexă atunci când discutăm despre răspunderea făptuitorului minor. Deși făptuitorul C. avea 12 ani în momentul comiterii abuzului, acesta nu putea fi tras la răspundere penală conform legislației moldovenești, din cauza vârstei minime de răspundere penală stabilite de lege. De fapt, în multe sisteme juridice minorii care nu au atins o anumită vârstă nu pot fi considerați capabili de a răspunde penal pentru faptele lor, chiar și în cazul unor infracțiuni grave, precum abuzul sexual. Totuși, acest fapt nu înseamnă că aceștia nu pot constitui subiecți ai unor măsuri educaționale sau de protecție, în scopul de a preveni viitoare acte de violență și a sprijini

recuperarea victimei. Astfel, chiar dacă minorul făptuitor nu poate fi tras la răspundere penală, autoritățile sunt obligate să garanteze o investigație completă, cu scopul de a stabili circumstanțele faptei și de a proteja atât victima cât și potențialele victime viitoare.

În legătură cu subiectul abordat, este relevant a fi menționată cauza *N.A. contra Republicii Moldova* [9, § 4]. La 2 septembrie 1997 N.A. a fost victima unui viol în grup comis de câțiva adolescenți care s-au adunat într-un magazin abandonat pentru a sărbători o zi de naștere și să consume alcool. Printre tinerii prezenți la locul faptei se aflau I.M., A.G., D.B., A.M., I.B., M.S., S.C. și S.D. Cel mai în vârstă dintre ei avea șaptesprezece ani la acel moment. Reclamanta avea treisprezece ani la momentul evenimentelor.

Reclamanta a susținut că urmărirea penală efectuată în legătură cu plângerile despre violul său nu a fost completă și că autoritățile statului n-au întreprins toate măsurile pentru a identifica toți agresorii. A relevat că ea însăși a putut identifica doar șapte dintre persoanele care au participat la violul său, însă autoritățile s-au limitat de a le urmări penal doar pe acele șapte persoane. În plus, ea a menționat că doar cinci din aceste persoane au fost aduse în fața justiției, I.M. și D.B. au scăpat de urmărirea penală. De asemenea, reclamanta a regretat că n-a fost supusă unui examen psihologic de către organele de urmărire penală. Mai mult, ea a pretins că acuzațiile împotriva inculpaților au fost abandonate exclusiv din cauza unei erori de procedură admisă de către organele de urmărire penală, acestea neglijând să anuleze ordonanța de încetare a urmăririi penale din 28 aprilie 1998. În cele din urmă, ea a susținut că procuratura, omițând să declare un recurs împotriva deciziei pronunțate de către Curtea de Apel privind încetarea procesului penal în privința inculpaților, a acționat într-o manieră incompatibilă cu obligațiile pozitive ce se incumbă statului în conformitate cu articolul 3 din Convenție.

În acest caz, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a evaluat procesul de investigare a unei acuzații de viol în Republica Moldova. Curtea a constatat că ordonanța de încetare a urmăririi penale din 28 aprilie 1998 a fost pronunțată în lipsa unor investigații adecvate și consistente. Autoritățile nu au întreprins măsuri esențiale, cum ar fi interogarea martorilor relevanți și confruntarea acestora, ceea ce ar fi ajutat la stabilirea credibilității părților implicate. De asemenea, Curtea a remarcat că procurorul a continuat investigațiile după această ordonanță, dar a omis să o anuleze, ceea ce a dus la încetarea procesului penal.

Curtea a subliniat faptul că, deși A.G. a recunoscut vinovăția sa, procesul său nu a fost niciodată închis de autoritățile de urmărire penală. În ceea ce privește ceilalți inculpați, I.M. și D.B., procesul

a fost suspendat din cauza dificultății de a-i găsi, dar Curtea a remarcat că, deși I.M. a fost identificat și a recunoscut fapta, autoritățile nu au întreprins acțiuni suficiente pentru a-l depista sau pentru a începe procesul în absență. În final, Curtea a concluzionat că investigațiile nu au fost efectuate conform standardelor prevăzute de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar acest lucru a constituit o încălcare a obligațiilor statului de a investiga și sancționa faptele denunțate. Astfel, a fost încălcat articolul 3 din Convenție, privind protecția împotriva tratamentelor inumane și degradante.

Concluzii

Prin urmare, analiza cauzelor relevante, cum sunt cele menționate, permite conturarea unei viziuni clare asupra modului în care autoritățile naționale trebuie să răspundă în fața unor astfel de delict, respectând standardele internaționale de protecție. Un punct comun esențial în toate cauzele analizate îl reprezintă lipsa unei evaluări adecvate a vulnerabilității victimei minore.

În cauza *M.G.C. contra României*, CtEDO a subliniat că instanțele naționale nu au realizat evaluări psihologice sau psihiatrice ale victimei pentru a determina dacă aceasta avea capacitatea de a consimți la actul sexual. Curtea a subliniat că, având în vedere vârsta și vulnerabilitatea victimei, o astfel de evaluare era esențială pentru a asigura un proces echitabil și pentru a proteja drepturile victimei. Similar, în cauza *M.C. contra Bulgariei*, CtEDO a subliniat importanța evaluării consimțământului victimei, chiar și în absența unei rezistențe fizice clare. Astfel, Curtea a arătat că, în cazul minorilor, consimțământul nu poate fi evaluat doar pe baza dovezilor de rezistență fizică, ci și prin înțelegerea capacității acestora de a percepe actul și de a-l consimți liber.

Un alt punct identificat în mai multe dintre cauzele CtEDO este tratamentul necorespunzător al investigațiilor penale. În cauza *I.G. contra Moldovei*, Curtea a constatat că autoritățile nu au efectuat o investigație adecvată asupra acuzațiilor de viol ale unei minore, iar lipsa unei evaluări psihologice a victimei a contribuit la o protecție insuficientă a drepturilor acesteia.

De asemenea, în cauza *N.A. contra Republicii Moldova*, CtEDO a criticat autoritățile pentru neglijența în obținerea mărturiilor esențiale și în evaluarea credibilității victimelor și făptuitorilor. Curtea a subliniat că autoritățile naționale trebuie să efectueze investigații complete și riguroase, sensibile la vulnerabilitatea victimelor minore, pentru a preveni perpetuarea traumei și pentru a asigura o soluționare corectă a cazurilor de abuz.

În cauza *A.P. contra Republicii Moldova*, Curtea a arătat că, deși făptuitorul nu putea fi tras la răspundere penală din cauza vârstei sale, autoritățile

aveau obligația de a proteja victima și de a efectua o investigație completă.

Un moment crucial al studiului reprezintă cauza *M.C. împotriva Bulgariei*. Expertii bulgari au identificat un tipar psihologic distinct, denumit „groaza înghețată” sau „sindromul infantilismului psihologic traumatic”, ca fiind un răspuns frecvent întâlnit la victimele violului, în special în cazul celor tinere și vulnerabile. Analiza conceptului „groazei înghețate” sau „sindromului infantilismului psihologic traumatic” este esențială pentru înțelegerea modului în care victimele, în special minorele, reacționează în fața unui abuz sexual.

Astfel, aceste exemple subliniază necesitatea unei abordări mai sensibile și mai riguroase din partea autorităților naționale, care să includă evaluări adecvate ale vulnerabilității victimelor minore și investigații complete pentru a asigura protecția eficientă a drepturilor acestora și respectarea standardelor internaționale de justiție.

Referințe bibliografice

1. Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, adoptată la 25 octombrie 2007. <https://www.refworld.org/sites/default/files/attachments/55c85f354.pdf> (vizitat 16.01.2025).
2. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la 5 mai 2011. <https://anti-violence.md/ro/istanbul-convention/> (vizitat 16.01.2025).
3. Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului, adoptată la 20 noiembrie 1989. În: *Tratate Internaționale*, 1998, nr.1.
4. Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European și a Consiliului European privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, exploatării sexuale a copiilor și pornografiei infantile, 13 decembrie 2011. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=oj:JOL_2011_335_R_0001_01 (16.01.2025).
5. Speța *A.P. c. Moldovei*, hotărârea din 26.10.2021, definitivă din 26.01.2022. <https://www.agentguvernamental.md/wp-content/uploads/2022/04/A.P.-v.-REPUBLICA-MOLDOVA-hotarare-ROM.pdf> (vizitat 18.01.2025).
6. Speța *I.G. c. Moldovei*, hotărârea din 15.05.2012, definitivă din 15.05.2012. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-124579> (vizitat 17.01.2025).
7. Speța *M.C. c. Bulgariei*, hotărârea din 04.12.2003, definitivă din 04.03.2004. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61521> (vizitat 17.01.2025).
8. Speța *M.G.C. c. României*, hotărârea din 15.03.2016, definitivă din 15.06.2016. <http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/cedo/M-G-C-impotriva-Romaniei.pdf> (vizitat: 18.01.2025).
9. Speța *N.A. c. Moldovei*, hotărârea din 24.09.2013. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-145951> (vizitat 20.01.2025).